Ч. 23 Пятниця 30 січня (11 лютого) 1898. Рік VIII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенєм оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в аґенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Старостствах на провинциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·75
Поодиноке число 3 кр.

Бесїда пос. Барвіньского

виголошена на засїданю Сойму дня 5 лютого в справі основаня рускої ґімназиї в Тернополи.

(Конець).

Позволю соб тут, за призволом п. Маршалка навести кілька уступів з брошури знаменитого полїтика в своїм часі, др. Фішгофа, котрий написав богато иньших полїтичних розвідок, а я наведу тут лише уступи з его брошури: „Oesterreich und die Bürgschaften seines Bestandes“. Там він дуже основно розбирає відносини національно-полїтичні, а се, що говорить о відносинах австрийских взагалї, дасть ся також приложити до відносин в нашім краю.

В однім місци сказано там (бесїдник наводить дословно по нїмецки слова подані тут в перекладї): „Але коли в Австриї будуть старати ся о то, щоби ті народи (славяньскі) скарб своєї мо и що раз більше збогачали, щоби їх полїтичне і національне житє заєдно сьвіжійше і веселїйше розвивало ся, то голоси тих посланників, що роблять пропаґанду (панславістів), позістануть голосами в пустипи. Лиш той, що не має нїчого, стаєсь волоцюгою, посїдаючого вяжуть всї інтереси з его вітчиною“. В иншім місци сказано: Із сказаного виходить, що школа загріваючи серця молодїжи для своєї народности, вщіпляє в них також і любов до Австриї. Патріотизм не дасть ся научити як А, Б, В з букваря; сьвятий огонь любови вітчини запалюєсь на домашнім огнищи. Коли-ж школа стала в суперечности до батьківскої хати, то стратить лиш на повазї і не принесе державі нїякого хісна“.

Сказав я, що шкільна комісия прийшла до того переконаня, що наспіла вже пора, щоби і руска молодїж побирала науки навіть в середних школах в своїй материнїй мові. А яке значінє має матерня мова в научуваню і вихованю, о тім той же автор висловлює ся ось як: „Man kann ein Volk in einer fremden Sprache unterrichten, aber nicht bilden; die Bildung erblüht nur auf dem Boden der eigenen Sprache, aus dem ureigenen Genius jedes Volkes. Indem Ihr sein Wissen in einem fremden Idiom erhöht, erniedrigt Ihr seinen Charakter, verkrüppelt Ihr seinen nationalen Geist und glaubt Ihr aus verkrüppelten Völkern einen kräftigen Staat bilden zn können? Und wie die sittlich entarteten, sind auch die unreifen, ungebildeten Völker für den Staat eine Gefahr. Lassen wir beispielweise unsere südslavischen Völkerschaften in ihrem primitiven Zustande und sie werden die Beute des Panslavismns, die Opfer Russlands.“ Прошу се лише приложити до руских і польских відносин!

Ще на одну річ позволю собі відповісти першому бесїдникови. Ужив він звороту, що відколи є сойм, все був якийсь симпатичний посол руский, котрий доводив до того, що сойм ухвалював різні внесеня в користь Русинів. Тепер я маю тим бути, котрий тїшить ся такими симпатиями (се менї особисто дуже приємно почути), однак дивно мене се вразило, нaчеб се, що в. сойм ухвалює для народного і культурного розвою Русинів, дїяло ся в нагороду за мої симпатиї. Я відпираю се і нїяких нагород не приймаю, а коли ставляю тут домагапя в інтересі рускої народности, то роблю се з мого обовязку яко руский посол, а також з того огляду, що кожда народність в нашій державі а так само руска народність в нашім краю має право до такого свобідного розвою народного і культурного. Для того я маю се переконанє, що наколи більшість сеї в. Палати полагоджує дїйстні потреби рускої народности, то она зовсїм не дїлає против інтересів краю. Перший бесїдник взивав польску делеґацию, щоби она була польска і стояла на сторожі інтересів краю. Наколи станемо на троха ширшім виднокрузї і троха дальше полїтично будемо дивити ся, а не з тїсного і вузкого становища, то мусимо в такім случаю признати, що се, що польска делеґация робить для потреб руского народу, єсть також в інтересі краю і державм.

Щ кілька слів позволю собі сказати також у відповідь на промову другого бесїдника п. презеса ради повітової Тернопільскої. Мушу щиро признати ся, що з великим жалем дізнав ся я про ухвалу Ради повітової, бо довголїтний побут мій в Тернополи і участь в житю тої околиці довели мене до переконаня, що там є дїйстні потреби і услівя для заснованя рускої ґімназиї. На жаль рада повітова тернопільска стапула на становищи такім, яке пропаґував в Росиї Катков супротив Русинів і Поляків і назвала сепаратистичним змаганєм засновуванє шкіл для рускої народности. Не лише сепаратизм добачає рада повітова в тім, але уважає поступованє в тім напрямі просто шкідливим. Колиб справедливо і предметово розслїдити погляди і потреби рускої людности там живучої

2)

Найстарша і найбільша держава
або
Хіна, єї минувшість і теперішність.

(Після Гессе-Вартеґґа, Е. Вольфа, ґр. Б. Сеченї'ого і др. зладив К. Вербенко).

I.

Недужний на далекім Всходї і его европейскі лїкарі. — Яким правом стало Кіао-чу імецкою а Порт-Артур российскою посїлостию. — Велич хіньскої держави і єї народу.— Походженє і характер Хінців їх мова і письмо; їх звичаї і обичаї. — Короткий начерк істориї хіньского народу.

(Дальше).

Можна собі тепер легко уявити, що значить виучити ся хіньскої мови в слові і письмі. Мусїв би то бути чоловік незвичайної памяти, котрий би спаматав собі 40.000 сл в, та умів кожде добре написати і відповідно ужити. Треба-ж ще й то знати, що крім слів і знаків для них в письмі, треба ще уміти кожде відповідно вимовити, бо сама вимова вже зміняє значінє слова, а крім того кождий образований Хінець мусить, по правдї кажучи, знати не одну, але чотири мови хіньскі, бо єсть инша мова двірска або мандариньска (якою говорить цісар, его двір і всї висші урядники або мандарини), инша для звичайного, щоденного обходу, инша стародавна книжна (староклясична), а инша новійша книжна (або поклясична). Ся послїдна має для теперішної живої мови таке саме значінє, як н. пр. у нас старославяньска для теперішної рускої. Отже й не дивниця, що вся наука в Хінї обмежає ся майже виключно на виучуваню самої мови, та що Хінцї мусять учити ся довгими лїтами і нераз до глубокої старости позістають лиш учениками, та не можуть дійти до значіня учених. Пандер н. пр. розповідає, що за его побуту в Пекінї вголосив ся був до іспиту дїдусь, котрому було вже 108 лїт, а іспит, який він хотїв здавати, рівнав ся більше менше нашій матурі в середних школах. Але що не було надії, щоби він видержав той іспит, то цїсар, шануючи его старість і его добру волю, зробив его „почетним матуристом“.

При такій величезній масї народу, як хіньска, годї, щоби й не витворили ся поодинокі говори, хоч би они й не дуже відбігли від себе. А всеж-таки хіньскі говори відзначують са досить різко від себе. В пекінскім говорі н. пр. кінчать ся всї слова лиш на „н“ і „нґ“, (для-того однаково добре говорить ся: „Пекінґ“ або й „Пекін“); в полудневім або нанкінскім говорі кінчать ся вже слова і на звуки: „к“, „т“, „п“, або й „м“. До сих ріжниць в поодиноких говорах приходить ще й неоднакова вимова і то стаєсь причиною, що Хінцї з далеких сторін взаїмно себе майже не розуміють. Взагалї треба знати уже добре вимову хіньских слів а до того мати ще й добрий слух, щоби підхопити голос, яким якесь слово виговорено, щоби зрозуміти добре его правдиве значінє, в противнім случаю може дуже легко прийти до такого непорозуміня, як ось то, про котре розповідає згаданий вже кілька разів др. Пандер: Один з его знакомих, якийсь Анґлїєць, розмавляв одного разу з Хінцем, котрий випитував, чим він лїтом займає ся Анґлїєць відновів єму, що любить займати ся польованєм на блохи, і ловить їх або в сїтку або стріляє. Він, бачите, вимовив слово: „ко“, що значить: „голуб“, не тим голосом, як потреба, . вийшло друге: „ко“, що значить „блоха“.

Із всего, що доси сказано, видко, що хіньска мова не знає нїякої відміни слів і що відміну заступає голос, або часом і помічні слова при помочи котрих творять ся вже реченя, ось як н. пр.: „ванґ паомін“ значить: (король, боронити, нарід) „король боронить нарід“; коли-ж по „мін“ додати слово „чі“, отже „пао мін чі ванґ“ (боронити, народу, король) то значить ся: „король оборонець народу“ або „король, що боронить свій нарід“. Ті помічні слова вводять житє в хіньску мову і дають можність висказувати в нїй всю бистроту і тонкість гадок.

З сего, думаємо, може вже кождий набрати маленького понятя о хіньскій мові. Додаємо тут хиба ще то, що їй не стає звука „р“ і для-того Хінець, котрий учить ся якої европейскої мови, заміняє той звук на „ль“. Так само і звук „ц“ в хіньскій мові хоч і не єсть зовсїм чистий, однакож так зближений до него, що можемо его зовсїм добре писати нашою буквою „ц“, хоч Нїмцї і Французи (ще й задля своєї правописи) виписують его двома буквами „тс“.

так в околици як і в самім місті Тернополи, то не знаю, чи найшлаб ся більшість для такої ухвали, яку повзяла рада повітова. На всякий спосіб буде то записане в літописях житя політичного і народного, що колись була така рада повітова, котра не оглядаючи ся на дійстні потреби рускої народности, на змаганя обидвох народів краю, на сей В. Сойм, позістала на дальше в своїм тіснім кружку і з сего тісного становиска видала засуд на руску справу і на розвій рускої народности. Я маю повну надію, що В. Палата не зсолідаризує ся з тим поглядом а піде за поглядом шкільної комісиї, опертим на дійстнім, фактичнім стані, з поглядом, котрий есть випливом зрілого суду мужів, сягаючих дальше своїм зором політичним.

Прошу, щоби В. Палата приняла внесене шкільної комісиї (Оплески з руских лав).

Вісти політичні.

Розійшлась чутка, що по скликаню Ради державної президентом палати буде вибраний др. Біліньский, першим віцепрезидентом ґр. Атемс з партиї вірноконституцийної а другим Молодочех др. Кайцль. Кажуть також, що може буде вибраний і дотеперішний президент пос. Абрагамович, але він вибору не прийме. Загальну увагу звертає то, що в сю комбінацию не входить ніхто з членів католицкої партиї людової.

На засіданю сойму в Полі прийшло було вчера до дуже бурливих сцен, так що аж треба було перервати засідане. Причиною було то, що в будинку соймовім явили ся урядники поліцийні. Показало ся опісля, що ті урядники ішли до своїх бюр, що містять ся в тім самім будинку.

Процес Золї стаєсь що-раз більше сенсацийним не так роз'ясненем самої справи, як сценами, які відбувають ся в сали розправ і на улицях Парижа. В цілім місті страшно заворушило ся, демонстрациї стають що-раз більші а власти мусіли завести далеко сягаючі міри осторожности. Завізвані на сьвідків особи войскові не хотять давати ніяких пояснень. Ґен. Боадефр заявив при переслухуваню, що він особисто переконаний о вині Драйфуса, а що до Пікарта, то заявив, що єго засудив суд военний за видане листів ґен. Ґонса писаних до него. — Ґонс заявив, що Пікарт сказав єму, що автором звістного бордеро есть Естергази. Ґен. Мерсіє, бувший міністер війни, зізнає під словом чести, що Драйфуса засуджено справедливо і законно, але чи на основі тайного акту, який сам Мерсіє доставив судови, того не хоче сказати. Сенатор Траріє виступив з формальним обжалованем ініцияторів процесу Драйфуса. По скінченій розправі міг Золя аж по довшім часї вийти з будинку, котрий обступили були величезні маси народу.

Новинки.

Львів дня 10-го лютого 1898.

— **Новий уряд телеґрафічний.** З днем 10-го с. и. буде отворена в Рус..ім селї, ряшівского повіта, нова стация телеґрафу при тамошнім уряді почтовім.

— **Стипендийною запомогою** 100 зр. річно з фонду бл. п. Петра Целевича, б. пароха в Викторові, надіяив управляючий совіт львівского „Народного Дому" п. Андрія Алексевича, студента III. року медицини у Львові, **аж** до скінченя студий.

— **Головний побір військовий** і плян чинностий асентерункових комисий для Галичини в р. 1898 вже оголошено урядово. В области XI. корпусу львівского будуть урядувати асентерункові комисиї в отсих речинцях: Збараж — 1 до 8 марця включно; Скалат — 10 до 19 марця; Теребовля — 21 до 31 марця; Тернопіль — 1 до 5 цьвітня включно і від 20 до 29 цьвітня; Косів — 1 до 12 марця; Печеніжин — 14 до 18 марця; Львів. місто — 1 до 15 марця; Львів повіт — 16 до 29 марця; Сокаль — 1 до 12 марця; Жовква — 14 до 23 марця; Рогатин — 2 до 12 марця; Бібрка — 14 до 22 марця; Перемишляни — 24 до 31 марця, також 1 і 2 цьвітня; Бережани — 4 і 5 цьвітня, а пізнійше 20 до 28 цьвітня; Бучач — 1 до 17 марця; Підгайцї — 19 до 31 марця; Товмач — 1 до 12 марця: Богородчани — 14 до 19 марця; Надвірна — 21 до 28 марця; Станиславів — 30 до 31 марця, 1 до 5 цьвітня також 12 і 13 цьвітня; Обертин — 21 до 23 цьвітня; Залізцї — 16 до 21 марця; Зборів — 23 до 30 марця; Золочів — 1 до 5 і 20 до 27 цьвітня; Камінка — 1 до 15 марця; Гусятин — 1 до 12 марця; Мельниця — 12 до 17 марця; Борщів — 18 до 28 марця; Заліщики — 28 до 31 марця і цвітня; Тлусте — 2 до 5 цвітня; і Чортків — 20 до 29 цьвітня. Комісиї побoрові в неділю не урядують.

— **Телефон між Львовом а Віднем.** Остаточна ревізия телефонічної лінії, сполучаючої Львів з Віднем, що відбула ся в неділю дня 6-го лютого на приказ міністерства торговлї, випала дуже добре. Львів розмавляв тоді з дальшими ще містами як Відень, іменно з Градцем і Триєстом, а голос з тих міст, віддалених звиж 1.000 кільометрів, доходив незвичайно сильно і виразно. Урядове передане віденьского шляху до публичного ужитку відбуде ся в найблизших днях.

— **При доповняючих виборах** трех членів до львівскої ради повітової з сільскої куриї, які відбули ся дня 3-го лютого с. р. вибрано: о. Григ. Гірняка з Винник, Григ. Чичкевича, господаря з Хоросна старого і Ів. Федчишина, начальника громади в Скнилові.

— **Просьвітно-економічне віче** з дуже інтересними рефератами про орґанізацию ремісництва, про товариство торговлї безрогами, про читальнї і каси відбуде ся дня 14-го лютого (на Стрітене) в Тисьменици о годині 3-ій п полудни в сали братскій. На то віче запрошує всїх місцевих і доохрестних Русинів товмацка філїя „Просьвіти". Вечером о 7-ій годині того-ж дня відбуде ся в паньскім домі вокально-деклямацийний вечерок. Філїя „Просьвіти" надіє ся, що Всч. Духовеньство заохотить та пригадає всїм на віче і що цїла охрестність збере ся як найчисленнїйше.

— **Незвичайні явища природи в тій мягкій зимі.** Дня 2-го лютого о годині 9-ій вечером навістили околицю Ченстохови громи і блискавицї при теплотї + 4° Реоміра; по тім незвичайнім явищи в такій порі року настав зараз в ночи мороз і упав сніг.

— **Жертви морозів.** Морози і сніги, які навістили Галичину в другій половині січня стали причиною смерти кількох людий. І так в Рясні польскій під Львовом захопила дня 24-го січня вечером сильна буря зі снїгом Єлену Писарчук, повертаючу з лїса. Бідна дійшла вже майже до домку будника зелїзничого Бухая, однако не стало

О звичаях і обичаях Хінців далось би богато писати; дещо більше в сім напрямі розкажемо пізнїйше; тут згадаємо лиш про ті, які зараз на перший погляд впадають в очи або котрі суть найважнїйшою характеристикою хіньского народу.

Одїж Хінців в цїлім краю есть однакова; навіть поодинокі стани не дуже під сим взглядом визначають ся. Мужчини з помежи простих людий носять широкі темносині штани і такуж саму широку і довгу аж понизше колїн полотнянку з бавовняного полотна, верх котрої убирають ще иноді грубшу свиту з чорного сукна. Звичайна щоденна одїж не коштує більше як 5 до 6 зр. а середно маючий господар не зношує єї більше як дві пари на рік. Одїж з вовняних материй, роблених в Европі — головно анґлїйский і росийский виріб — або також роблених тепер у великих краєвих фабриках, носять лиш богачі. В зимі в північних сторонах, беруть люди з низших кляс по кілька однакових одежин на себе, або носять також кожухи і ватовані кафтани. Богачі носять дорогі футра, спроваджувані або з Сибіри або з Кореї. В полудневих сторонах, де цвите шовківництво, убирає ся богато людий в шовкові одежі. Богачі носять замість бавовняної полотнянки, довгі кафтани, що сягають їм аж по самі кістки, і підперізують ся поясами, до котрих причіплюють мошонку, капшук з тютюном і т. п. Рукави в тих кафтанах бувають дуже широкі і такі довгі, що рук з них не видко. В рукавах суть великі кишенї, в котрих дехто ховає табаку або носить в них книжочку (малий формат творів хіньских клясиків) і т. п. Хінцї на полудни ходять простоволосі; рідко лиш носять стіжковаті соломянні капелюхи. Літом хіньский селянин, коли іде в поле до роботи, обкрутить собі косу доокола голови і заткне за ню паперовий вахляр, котрий в ходї або при роботї киває ся єму на голові, робить вітер і холодить его підчас спеки. На півночи носять Хінцї також круглі чорні шапочки. Мандарини носять літом соломяні або бамбусові капелюхи, обшиті зверха шовковою материєю, зимою повстяні капелюхи або суконні шапочки, на котрих крім всїляких вишивок бувають також відзнаки їх достоїньства і ранґи.

Найважнїйшою характеристикою хіньских звичаїв в нинїшних часах есть то, що мужчини підголюють голови лишаючи лиш на чубі волосє, котре заплїтають в косу. В північних сторонах носять короткі коси, на полудни дуже довгі і грубі, штучні, до котрих вплїтають кіньску волосінь і стяжки. Але ношене коси не есть поправдї хіньским звичаєм. Давнїйші вільні Хінцї не заплїтали волося. Сей звичай пішов аж від тої пори, коли в Хінї (від 1644 р.) запанували Манджури; они то наказали Хінцям носити коси і завели сей звичай, котрий тепер загально приняв ся і есть ознакою льояльности супротив пануючої манджурскої династиї. Длячого іменно наказали Манджури носити коси — се річ доси не вияснена; кажуть, що длятого, щоби на случай ворохобнї можна було лекше імити Хінця за волосє і при сїй нагоді відрубати єму голову. Коса сталась отже знаком підданьства в Хінї. Та-ж ще й в найновійших часах, коли Хінцям удало ся покорити на острові Формоза тамошні племена, перше, що зробило там хіньске правительство, було то, що присилувало покорених заплїтати коси. Але мимо того, що той звичай есть нинї загальний, Хінцї, особливо же образовані верстви хіньскої суспільности, патріоти, що ненавидять манджурску династию і єї господарку, не забувають, що се есть лиш ознака підданьства і неволї і кілько разів пригадають собі або думають, що прийшла пора, щоби вибити ся з тої неволї, відкидають зараз штучні приправлені коси і носять волосє як звичайно, чим і зараз документують ся яко революціонери. Ізза тих кос плила вже нераз хіньска кров.

На мужчин примус, на жіноцтво найлїпша мода — думали собі очевидно Манджури і ввели в моду маленькі ніжки у жінок. Вже то й у нас в Европі під сим взглядом есть немало Хінок, але хіньскі жінки висших кляс довели сю моду аж до дійстного калїцтва. Трудно також зрозуміти, яка була первістна цїль сеї моди: чи то, щоби жінка сиділа дома як прикована, чи щоби набирала тїла — досить, що відколи Манджури сказали, що чим менша ніжка у жінки, тим красша, Хінки вхопили ся того, і вже від пятого року мучать дівчата: підгинають їм чотири меншї пальцї у ніг, обвязують і закладають маленькі деревляні черевики і підкладають під пяту так, щоби она підоймила ся в гору а через то пальцї спадали більше в долину, і так мучить ся бідне дівча через кільканайцять лїт, аж наконець робить ся калїкою. Нога не може розростати ся, калїчіє, а доросла дівчина вже не може ходити сама, а бодай лиш з великим трудом, дома; по за домом треба єї хиба носити в носильцї. Оттак хіньске жіноцтво попалось в неволю моди, котра наказує зменшати, подібно як в Европі каже знов збільшати навіть там, де зосім не потреба.

Яко загальну характеристику Хінців можна би уважати ще й то, що у них як-раз все противно як у нас: у нас мають слова і по кілька складів — у Хінцїв кожде слово лиш один склад; ми пишемо від лївої руки до правої, рядками поземими — Хінцї пишуть від правої до лївої і рядками з гори на долину; у нас жінки заплїтають коси а мужчини стрижуть волосє — у Хінцїв мужчини носять коси, а жінки підстригають волосє як гриву; у нас жінки говірливі, а неодну, борони Боже, й не зачіпай — у Хінцїв жінка мусить мовчати, не має голосу; у нас можна лиш з одною женити ся — у Хінцїв і з кількома; у нас одна віра — у Хінцїв аж три; у нас знаком жалоби чорна барва — у Хінцїв біла; у нас роблять іспити за молоду — у Хінцїв навіть в глубокій ста-

їй сил, упала на землю і найшла смерть в грубій верстві снїгу. Мимо всяких заходів не удало ся привести єї до житя. — Гриць Яцишин, вйїт з Хлопятина, в сокальскім повітї, повертаючи дня 25-го січня пішки, імовірно нетверезий з судового терміну в Белзї до дому, замерз на дорозї межи Осердовом а Хлопятином, де найдено закостенїлого трупа єго. — В поли коло Цїцок, золочівского повіта, замерз дня 25-го січня селянин з тої громади, Микита Ґудз. — На ґрунтах Зборівских, золочівского повіта, найдено дня 26-го січня трупа Василя Курдибана, наймита у Сруля Діманда в Зборові і трупа Естери Кон також зі Зборова. Обоє упали жертвою морозу. — При дорозї зі Збаража до Буди збаражскої найшла дня 29-го січня ц. к. жандармерия в снїгу трупа незвістного мужчини, около 40-лїтного і відставила єго до трупарнї в Збаражи. Міский лїкар сконстатував смерть від морозу, а слїдство виказало, що померший називав ся Василь Різник, походив з Колодна, був российским підданим і імовірно повертаючи попередного дня вечером до дому, заблудив і погиб на морозї в снїгу. Сани віднайдено недалеко на ґрунтах громади Зарубинцї, а конї, як каже Шльома Хувен, шинкар з Буди збаражскої, прийшли там самі 28-го січня около години 10-ої в ночи і їх забрали знакомі Різника за границю. При померлім, добре одїтім, найдено дві копійки і кілька дрібниць; похоронено єго на кладовищи в Збаражи.

— **Негідний жарт** зворушив тамтого тиждня мешканців міста Станиславова. Якась женщина, моляче ся на кладовищи, почула стони зпід сьвіжої могили померлого директора ґімназиї Керекярта. Перелякана повідомила о тім заряд кладовища, а кладовищна служба, удавшись на могилу, ствердила правдивість факту. Повідомлено бурмістра. Заки вислано комісию для відкопаня могили, вість розлєсла ся по місту, то-ж на прибутє комісиї дожидали вже товпи публики при кладовищи. По відкопаню гробу показало ся, що тїло вже розложило ся. Тогдї викрито, що то хтось допустив ся негідного жарту, влїзши до сусїдного гробу покритого дошками. Заряджено слїдство.

— **Дефравдация.** З Черновець доносять, що каснер тамошної міщаньскої каси задатковой Андрій Гелячиньский спроневіривши на шкоду тої каси 25.090 зр.. утїк до Росиї.

— **В сенатї вашинґтоньскім** — як пише американьска „Свобода“ — перейшов великою більшостию голосів републиканьских новий закон іміґрацийний, на підставі котрого можуть бути впущені до Сполучених Держав люди по-над 16 лїт житя і здорові тїлесно, але лиш такі, що вміють читати і писати по анґлїйски або якою другою мовою. Старцї по-над 50 лїт, батьки, дїди, матери або бабки, котрі мають там свояків по-над 21 лїт, можуть прибувати і без знаня читаня та писаня; так само жінки і дїти, що мають там мужів і батьків. То право не обовязує людий приходячих тут з Куби, як довго там війна триває. По трех місяцях від ухвали стає закон правосильний, а що президент сим разом підпише то право, нема о тім сумніву.

— **Також ювілей!** Одна нїмецка часопись пригадала аж з початком сего року, що в 1897 роцї обходила свій 50-лїтний ювілей „портмонетка“. Вигадав єї перепелетничий челядник, Нїмець, Кароль Гас (Неис) 1847 року, і она за-для своєї практичности розширила ся дуже бистро на цїлу кулю земску. З під руки свого випадхідника вийшла портмонетка дуже простенько: шкіряна торбинка з стальками до замиканя. З часом она розвивала ся в що-раз вибагливійші форми і нинї маємо портмонетки вахляроваті з крокодилячої та гадючої шкіри, з патентованими замками. — Другий ювілей, 25-лїтний, обходить тепер „гривка“, улюблена нинї фризура панночок і пань, — з-разу в видї коротко притятого волося, гладко зачесаного на чолї. Мода гривки прийшла з Анґлїї, а завела єї француска цїсарева Евгенїя, не уживаючи єї яко моди, але яко ознаку вдовичої жалоби по Наполеонї III. Се почали наслїдувати другі дами, і гривка стала модою.

— **Помер** у Фієсоле під Фльоренциєю по довголїтній недузї др. Вікт. Вольский, бувший директор стрийскої зелїзницї ім. Архикнязя Альбрехта.

Штука, наука і лїтература.

— **„Учитель“ ч. 3** з дня 5 лютого містить: Продовжене статї „Етнольоґія виховання“; — початок статї дра Мих. Пачовского „Замітки до науки рускої мови в середних школах“; — розвідку „Публичне научане поза школою“; — всячину, постанови власти шкільних і конкурс.

— **„Дзвінка“ ч. 3** з дня 5 лютого містить: Початок оповіданя „Едїта та злодій“; — стих Уляни Кравченко „Поспіши дитинко мила“ і Любомира Селяньского „Брехун“; — початок оповіданя Гр. Коваленка „Як дїти збудували собі хатку“; — стишок Сильв. Яричевского „На Термопілях“; — байку Ів. Франка „Три міхи хитрощів“ та стих Любомира Селяньского „Сидуха і школярі“. — Ілюстрация представляє сплавлюване дерева на білім Черемоши.

Господарство, промисл і торговля.

— **Ц. к. Дирекция зелїзниць державних** оповіщує: Звязок зелїзничий. — З днем 1 лютого 1898 увійде в житє нова тарифа часть III, зшитка 4 для перевозу збіжа і т. п. з галицких і буковиньских стаций. Рівночасно тратить силу обовязуючу рівнозвучна тарифа з 1 цьвітня 1895 враз з додатком I і доповненем.

Австро-угорско-швайцарский звязок зелїзничий. — З днем 1 лютого 1898 увійдуть в житє нові тарифи виімкові для перевозу збіжа т. п., а то часть III, зшитка 1—4.

З днем 1 лютого с. р. отворено для загального руху стацию Ческ. Кубіцен-Фольмав.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Відень 10 лютого. Фельдцайґмайстер бар. Вальдштеттен іменований ґенеральним інспектором армії.

Париж 10 лютого. По вчерашній розправ. в процесі Золї зібрана перед будинком товпа напала на бувшого міністра Іве-Ґійта і зневажила єго; полїция мусїла взяти єго в оборону. Коли появили ся ґенерали: Боадефр, Ґонсо і Мерсіє, повитано їх окликом: Най живе армія!

Париж 10 лютого. Aurore і Siecle оголосили листи ґен. Ґонсо до Пікарта, з котрих виходить, що Ґонсе зовсїм не противив ся акциї Пікарта в користь Драйфуса, лиш радив єму бути осторожним.

рости; у нас в театрі тим веселїйше чим більше жіноцтва на сценї і акторки перебирають ся за мужчин — в хіньскім театрі не вільно жіноцтву виступати на сценї, а актори перебирають ся за жінки і пискливим голосом удають їх; у нас доми вікнами до улиць — у Хінцїв вікна до подвіря і т. д., і т. д.

Позаяк в Хінї як-раз в лютім припадає Новий рік (день Нового року зміняє ся від 21 січня до 19 лютого), то не від річи буде сказати кілька слів про звичай, як той день, а радше час, Хінцї сьвяткують. Ми сьвяткуємо лиш один день — Хінцї нараз кілька днїв, ба навіть і цїлий місяць. Розуміє ся, се послїдне позваляють собі лиш богаті люди, особливо купцї, а чим більший купець, тим довше сьвяткує Новий рік, бо в тім слава єго купецкого дому. Але й найбіднїйші люди сьвяткують по кілька днїв, бо сей час єсть для них часом відпочинку. Першого дня сьвята відбуває гостина; одні ходять до других і гостять ся. Кождий старає ся убрати ся в як найлїпшу одежу і длятого перед сим сьвятом хіньскі „ганделеси“ — а Хінцї як би сотворені на гандлесів — роблять найлїпші інтереси. Хто через цїлий рік працював тяжко яко простий зарібник і двигар (кулї), той хоче бодай в сїм часї парадувати через кілька днїв в шовках; іде отже на тандиту і там позичає собі переношену шовкову одїж на час сьвята. По домах їдять без кінця. Особливо в перший день сьвята цїле пополудне і вечер минає лиш на їдї. Навіть найбіднїйші люди не жалують собі в той день; купують за послїднє або хоч би й на борг всїляких ласощів, щоби було і самим що їсти і других погостити. Сим найчастїйше руїнують ся, бо попадають в довги. Словом на Новий рік, хто лиш жиє, тїшить ся і веселить ся. Лиш на одних довжників находить сум; в часї Нового року настає для них „судний день“, бо після старого звичаю, котрого Хінцї дуже строго придержують ся, мусять бути залагоджені всї грошеві справи. Довжники, що не можуть заплатити до першого дня сьвята своїх довгів, звичайно втїкають на той час з дому — отсе вже так як і у нас — та блукають ся улицями і не важать ся зайти до хати, бо боять ся, щоби там не застали вірителїв. Аж по заході сонця вертають знову, бо тогди вже вірителям не вільно у них допоминати ся. Але тим вже й запечатана їх доля, бо такі довжники тратять весь кредит, нїхто вже їм не позичить і они сходять на жебраків. В почин першого дня сьвята приносять Хінцї жертву своїм богам і душам померлих свояків і предків та палять множество штучних огнів, щоби на цїлий рік відстрашити від себе злих духів.

Найважнїйшою поживою Хінцїв єсть риж; але хоч єго управляють в полудневих сторонах і в середній части держави у великій скількости і хоч він пересічно дає два рази до року жниво, то все-таки тїлько єго зуживають, що власна продукция не вистає і Хіна спроваджує риж з Формози, Манїлї, позадної Індиї а навіть і з Америки. Вода з рижу служить в лїтї за холодний напиток. Головним же, народним напитком єсть чай, котрий в ріжних сортах пють всї кляси суспільности, а в сторонах, де чаївник удає ся, садять єго часто задля власного ужитку. Наконець треба ще згадати і про опіюм, котрий великі маси хіньского народу і то у великій части самі найбіднїйші курять і єго димом упивають ся. Опіюм руїнує Хінцїв і на тїлї і материяльно та причинив ся у великій мірі до того упадку, в якім знаходить ся нинїшна хіньска держава. А то наробили Хінцям їх европейскі просьвітителї Анґлїйці, котрі здавен давна доставляють їм сеї отруї, щоби лиш через ню розбогатїти. Ізза опіюму прийшло було навіть до війни межи Анґлїєю а Хіною.

А тепер послухаймо, що нам розказує історія про хіньский нарід і хіньску державу.

(Дальше буде).

За редакцию відповідає: **Адам Креховецкий**

До Народної Часописи

і

Газети Львівскої

всїлякі

ОГОЛОШЕНЯ

принимає виключно

АҐЕНЦИЯ

ДНЕВНИКІВ і ОГОЛОШЕНЬ

у Львові, Пасаж Гавсмана ч. 9.

З друкарнї В. Ловиньского під зарядом В. І. Вебера.